

چهل حدیث نبوی

امام نووی رحمہ اللہ

مترجم اسحاق دبیری رحمہ اللہ

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت‌های مفید

www.aqeedeh.com

www.islamtxt.com

www.ahlesonnat.com

www.isl.org.uk

www.islamtape.com

www.blestfamily.com

www.islamworldnews.com

www.islamage.com

www.islamwebpedia.com

www.islampp.com

www.videofarda.com

www.nourtv.net

www.sadaislam.com

www.islamhouse.com

www.bidary.net

www.tabesh.net

www.farsi.sunnionline.us

www.sunni-news.net

www.mohtadeen.com

www.ijtehadat.com

www.islam411.com

فهرست

۳.....	مقدمه مترجم.....
۴.....	حدیث (۱).....
۴.....	حدیث (۲).....
۶.....	حدیث (۳).....
۶.....	حدیث (۴).....
۷.....	حدیث (۵).....
۷.....	حدیث (۶).....
۸.....	حدیث (۷).....
۹.....	حدیث (۸).....
۹.....	حدیث (۹).....
۱۰.....	حدیث (۱۰).....
۱۰.....	حدیث (۱۱).....
۱۱.....	حدیث (۱۲).....
۱۱.....	حدیث (۱۳).....
۱۱.....	حدیث (۱۴).....
۱۲.....	حدیث (۱۵).....
۱۲.....	حدیث (۱۶).....
۱۲.....	حدیث (۱۷).....
۱۳.....	حدیث (۱۸).....
۱۳.....	حدیث (۱۹).....
۱۴.....	حدیث (۲۰).....
۱۴.....	حدیث (۲۱).....
۱۵.....	حدیث (۲۲).....
۱۵.....	حدیث (۲۳).....
۱۶.....	حدیث (۲۴).....
۱۷.....	حدیث (۲۵).....
۱۸.....	حدیث (۲۶).....

۱۸.....	حدیث (۲۷)
۱۹.....	حدیث (۲۸)
۲۰.....	حدیث (۲۹)
۲۱.....	حدیث (۳۰)
۲۱.....	حدیث (۳۱)
۲۲.....	حدیث (۳۲)
۲۲.....	حدیث (۳۳)
۲۲.....	حدیث (۳۴)
۲۳.....	حدیث (۳۵)
۲۳.....	حدیث (۳۶)
۲۴.....	حدیث (۳۷)
۲۵.....	حدیث (۳۸)
۲۶.....	حدیث (۳۹)
۲۶.....	حدیث (۴۰)
۲۶.....	حدیث (۴۱)
۲۷.....	حدیث (۴۲)

مقدمه مترجم

الحمد لله رب العالمين قيوم السموات والأرضين، مدبر الخلائق أجمعين وصلوات الله وسلامه
علي نبينا محمد وسائر الأنبياء والمرسلين وآل كل وسائر الصحابة أجمعين ومن تبعهم بإحسان إلي
يوم الدين أما بعد:

کتاب حاضر (اربعون نووی) نام دارد که شامل چهل و دو حدیث میباشد و مؤلف آن امام
محيالدين ابو زكريا يحيى بن شرف نووي است.

هر حدیثی از این احادیث، قاعده بزرگی از قواعد اسلام به شمار میرود و علما گفته اند که مدار
کلی اسلام، یا نصف، یا یک سوم اسلام بر این احادیث استوار است، ناگفته نماند که امام نووی
رحمت الله علیه بر خود لازم دانست که بیشتر احادیث این کتاب را از معتبرترین و صحیح ترین آن
ها برگزیند، و همچنین یادآور شویم که اسناد احادیث، حذف شده تا حفظ کردن آن ها آسان شود
و فایده آن به همگان برسد؛ بنابر این هر کس پیروزی و کامیابی آخرت را میخواهد بایستی احادیثی
که در برگرفته امور مهم دین و طاعات است را بداند و به آن عمل کند.

امید است خداوند ترجمه این کتاب را فقط برای رضا و خشنودی خود بداند و نیز پسند خاطر
خوانندگان محترم واقع شود تا ما را از دعای خیر بی بهره ن سازند.

وصلي الله علي محمد وآله وصحبه.

اسحق بن عبدالله دبیری:

ریاض - ذی حجه / ۱۴۲۱ هـ. ق

برابر با اسفند / ۱۳۷۹ هـ. ش

حدیث (۱)

از امیرالمؤمنین ابی حفص عمر بن خطاب رضی اللہ عنہ روایت است که گفت: شنیدم که پیامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم میفرمود: رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَاجَرَتْهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهَاجَرَتْهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ). رَوَاهُ إِمَامَا الْمُحَدِّثِينَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةَ بْنِ بَدْرُزْبَةَ الْبُخَارِيُّ وَأَبُو الْحُسَيْنِ مُسْلِمُ بْنُ الْحَجَّاجِ بْنِ مُسْلِمِ الْقُشَيْرِيِّ النَّيْسَابُورِيِّ فِي صَحِيحَيْهِمَا اللَّذَيْنِ هُمَا أَصْحُ الْكُتُبِ الْمُصَنَّفَةِ.

همانا اعمال و کردار به نیت بستگی دارد، و هر کس از کردارش به اندازه نیتش اجر و ثواب میبرد، پس کسی که هجرت و انتقال او به مدینه به سوی خدا و پیامبر بوده باشد، این هجرت به سوی خدا و پیامبر اوست، و هر کس هجرتش به خاطر مال دنیا باشد و یا به خاطر زنی که بخواهد با او ازدواج کند، اهمیت هجرت او برابر با همین قصد و همت اوست.

حدیث (۲)

همچنین از عمر بن خطاب رضی اللہ عنہ روایت است که گفت: (بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتِيهِ إِلَيَّ رُكْبَتِيهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَيَّ فَخَدَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا). قَالَ: صَدَقْتَ، فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: (أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ). قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ. قَالَ: (أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ). قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ، قَالَ: مَا الْمَسْئُورُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ). قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا، قَالَ: (أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَيْتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْخُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ يَنْطَاطِرُونَ فِي الْبُنْيَانِ). ثُمَّ انْطَلَقَ

فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ: (يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: (فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَنَا كُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ).

روزی ما نزد پیامبر اکرم ﷺ نشسته بودیم، مردی بر ما وارد شد که جامه او بسیار سفید بود، و موهای سرش بسیار سیاه، و کسی از ما او را نمیشناخت، و هیچ اثر سفر بر او نبود که بگوییم از جایی دور آمده است، تا این که نزد پیامبر ﷺ نشست، و دو زانوی خود را به دو زانوی پیامبر ﷺ چسباند، و دو دستش را بر دو ران آن حضرت ﷺ نهاد، و گفت: ای محمد! مرا از اسلام خبر ده.

پیامبر ﷺ در پاسخ فرمود: اسلام عبارت است از این که گواهی دهی و یقین داشته باشی، معبودی به حق جز خدای یکتا نیست، و آن که محمد فرستاده خداست، و بر پا بداری نماز را، و زکات بدهی، و روزه [ماه مبارک] رمضان بگیری، و حج خانه خدا کنی، اگر توانایی بدنی و مالی و توشه راه و وسیله ای برای سفر داشته باشی. آن مرد گفت: راست گفتی.

ما به شگفت آمدیم که از رسول اکرم سؤال میکند (در حالی که سؤال، علامت ندانستن است) و تصدیق مینماید (در حالی که تصدیق نشانه دانستن است). گفت: پس مرا از ایمان خبر ده، حضرت فرمود: ایمان عبارت است از این که ایمان بیاوری به یگانگی خدا (در ذات و صفات و افعالش که هیچ شریکی ندارد)، و ایمان بیاوری به فرشتگان خدا (که پیام رسانان میان خدا و پیامبران هستند)، و ایمان بیاوری به پیامبران خدا (که برای راهنمایی بشر فرستاده شده اند)، و ایمان بیاوری به روز قیامت (و آن چه شامل آن میشود از جزای اعمال و حساب و بهشت و دوزخ)، و ایمان بیاوری به سرنوشت؛ (یعنی تقدیر)، و ایمان بیاوری به خیر و شر آن.

آن مرد گفت: راست گفتی.

گفت: مرا از احسان و نیکوکاری خبر ده، فرمود: نیکوکاری عبارتست از اینکه چنان خدا را بندگی کنی گویا او را میبینی، و اگر تو او را نمیبینی، یقین بدار که او تو را میبیند. گفت مرا از روز قیامت خبر ده، فرمود: پرسیده شده (در این مسأله) دانایتر از پرسنده نیست، آن مرد گفت: پس مرا از نشانه های قیامت باخبر ساز، فرمود: آنکه کنیز آقايش را بزاید، (یعنی مادران را خوار و حقیر شمارند و خود را آقای مادر بدانند). و آنکه پا و تن

برهنگان بینوا، و چوپان گوسفندان را ببینی که به برافراشتن کاخ (و زیاده روی در ساختمان) پردازند. پس آن مرد رفت، و من چندی نشستم، و آنحضرت ﷺ فرمود: ای عمر! میدانی که سؤال کننده چه کسی بود؟ گفتم: خدا و رسول خدا بهتر دانند، فرمود: او جبریل بود، که آمده بود (تا با پرسش و پاسخ کردنش) دینتان را به شما پیاموزد.

حدیث (۳)

از ابی عبدالرحمن عبدالله بن عمر بن خطاب رضی الله عنهما روایت است که گفت: شنیدم رسول اکرم ﷺ میفرمود: (بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَيَّ خَمْسٍ: شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَحَجُّ الْبَيْتِ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ. اسلام بر پنج قاعده بنا شده است:

گواهی دادن به آن که معبودی به حق نیست مگر خدای یکتا، و گواهی به آن که حضرت محمد ﷺ پیامبر خداست، و بر پا داشتن نماز، و دادن زکات، و قصد خانه خدا برای ادای حج، و روزه داشتن در [ماه مبارک] رمضان.

حدیث (۴)

از ابی عبدالرحمن عبدالله بن مسعود ﷺ روایت است که گفت: پیامبر راستگو و راستگو دانسته شده به ما خبر داد که: (إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نُطْفَةً، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ وَيُؤَمِّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكُتْبِ رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ، وَشَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ. فَوَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ، حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

در حقیقت، خلقت یکی از شما در شکم مادرش چنین انجام میگیرد: چهل روز به حالت نطفه است، پس از آن به پاره خونی تبدیل میشود به قدر همان زمان و مدت، سپس

به پاره گوشتی تبدیل میشود به اندازه همان مدت و زمان. سپس خدایتعالی به سوی او فرشته میفرستد تا روح در آن بدمد و فرشته مأمور است به نوشتن چهار کلمه: روزیاش، مدت عمرش، کردار و رفتارش، و این که بدبخت یا نیک بخت است.

پس سوگند به خدایی که هیچ معبودی غیر او به حق نیست، همانا یکی از شما به کردار و رفتار اهل بهشت میردازد تا آن که میان او و رسیدن به بهشت، فاصله - ای نیمماند مگر یک ذرع. در آن هنگام، سرنوشت و فرجام کردارش بر او پیشی میگیرد و به عمل مردم دوزخی میردازد و پایان بد، سبب رفتنش به دوزخ میگردد.

و همانا یکی از شما به کردار و رفتار اهل دوزخ میردازد تا آن که میان او و رسیدن به دوزخ، فاصله ای نیمماند مگر یک ذرع. در آن هنگام، سرنوشت بر او پیشی میگیرد و به کردار بهشتیان و فرجام نیک میردازد و سبب رفتنش به بهشت میشود.

حدیث (۵)

از ام المؤمنین که کنیه اش ام عبدالله و نام او عایشه رضی الله عنها، روایت است که گفت: پیامبر خدا ﷺ فرمود: (مَنْ أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ) رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ. و در روایت دیگر: (مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ).

در روایت بخاری: کسی که در دین ما چیزی تازه و نو آورد، آن بدعت مردود است و به دین نمیچسبد.

و در روایت مسلم: هر کس کاری کند که برابر دستور ما نباشد، آن کار مردود است.

حدیث (۶)

از ابو عبدالله نعمان بن بشیر رضی الله عنهما روایت است که گفت: شنیدم پیامبر ﷺ میفرماید: (إِنَّ الْحَلَالَ بَيْنَ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنَ، وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي

يَرْعَى حَوْلَ الْحَمِيِّ يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمِّي، أَلَا وَإِنَّ اللَّهَ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

محققاً حلال روشن و آشکار است، و محققاً حرام روشن و واضح است، و در میان حلال و حرام کارهایی است که به گونه ای شباهت به حلال یا حرام دارد و این کارهای همانند را بسیاری از مردم نمیدانند، پس کسی که خود را از همانندها نگه داشت، به حقیقت از شک و شبهه دور گشته و دین و ناموس خود را حفظ کرده است، و کسی که در شک ها و گمان ها افتاد و از آن ها پرهیز نکرد، در حرام میافتد؛ مانند چوپانی که شتران خود را در اطراف مکان حفاظت شده برای چرا آزاد میگذارد و در این حال، به چرا کردن در آن حریم نزدیک میشود، هان! بدانید که هر شاهی، قُرق و حریمی دارد که مخصوص خود اوست، آگاه باشید که به یقین منطقه ای که خدا منع فرموده، از محرّمات است. آگاه باشید که در بدن آدمی پاره گوشتی است که هر زمان به صلاح آمد و شایسته شد، تمام بدن شایسته میگردد، و هر زمان آن پاره گوشت، فاسد شد همه بدن به تباهی میرود، بدانید که آن پاره گوشت، قلب و دل آدمی است.

حدیث (۷)

از ابی رقیه تمیم بن اوس الداری رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: (الدِّينُ النَّصِيحَةُ) قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: (لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

دین همه اش سفارش و نصیحت است.

گفتیم برای چه کسانی؟ فرمود: برای خدا، و برای قرآن، و برای پیغمبرش، و پیشوایان و فرمانداران مسلمان، و برای همه مسلمانان.

حدیث (۸)

از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که رسول اکرم ﷺ فرمود: (أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ، إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحَسَابُهُمْ عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى).
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

مأمور شدم با مردم بجنگم تا آن که گواهی دهند که معبودی به حق جز خدای یکتا نیست، و آن که محمد پیغمبر خداست، و نماز را بر پا بدارند، و زکات بدهند، پس اگر این ها را انجام دادند خون ها و اموال خود را از من نگهداشته اند، مگر به حق اسلام. و حساب آن ها بر خدای تعالی است.
حق اسلام؛ یعنی: آن چه اسلام، کیفری بر آن ثابت نماید؛ مانند قصاص، و سنگسار کردن مرد زناکاری که زن داشته باشد و غیر آن.

حدیث (۹)

از ابی هریره عبدالرحمن بن صخر رضی الله عنه روایت است که گفت شنیدم رسول الله ﷺ میفرماید: (مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ وَاجْتِنَالُهُمْ عَلَيَّ أَنْبِيَائِهِمْ).
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

از آن چه شما را از آن باز داشتم، دوری کنید، و آن چه شما را به آن امر کردم، انجام دهید تا آن جا که توانایی آن را دارید؛ زیرا به حقیقت، مردمی که پیش از شما بودند به هلاکت رسیدند، به خاطر سؤال و پرسش بسیار آن ها، و اختلاف نمودن و مخالفتشان بر پیامبران شان.

حدیث (۱۰)

از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا﴾ [11] وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنَ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ [12] ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبُّ؛ يَا رَبُّ؛ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُدْيِي بِالْحَرَامِ؛ فَأَنِّي يُسْتَجَابُ لَهُ!) رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

محققاً که خدای تعالی پاک است و جز پاکیزه را نمیپذیرد، و به حقیقت که خدای تعالی به مؤمنان امر فرمود آن چه را به پیامبران امر فرموده که: ((ای پیامبران از پاکیزه بخورید و کار شایسته بکنید))، و خدای تعالی فرمود: ((ای کسانی که ایمان آورده اید! از پاکیزه ها بخورید؛ آن چه به شما روزی دادیم)).

سپس پیامبر از کسی یاد کرد که سفر خود را طولانی میکند و ژولیده موی و گرد آلود، دو دستش را به سوی آسمان بلند کرده، میگوید: ای پروردگار من! در حالیکه غذایش حرام، و آبش حرام، و پوشاکش حرام، و پرورش یافته به حرام است، با این حال، چگونه خداوند او را اجابت کند و دعایش را بپذیرد؟

حدیث (۱۱)

از ابو محمد حسن بن علی بن ابی طالب ریحانه پیامبر (پسر دختر پیامبر صلی الله علیه و آله) رضی الله عنهما روایت است که گفت: (دَعَا مَا يَرِيئُكَ إِلَيَّ مَا لَا يَرِيئُكَ). رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. از پیامبر صلی الله علیه و آله این جمله را حفظ نمودم: آن چه تو را به شک اندازد، آن را رها کن و بگذار. و آن چه تو را به شک نمیاندازد بگیر.

حدیث (۱۲)

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که گفت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ).

حدیث حسن، رواه الترمذی و غیره هكذا.

از خوبیهای مسلمانی فرد است، ترک کردن آن چه را که نه مورد توجه اوست، نه به او ربط دارد و نه وابسته به کارش است.

حدیث (۱۳)

از ابی حمزه انس بن مالک رضی الله عنه خادم رسول الله صلی الله علیه و آله روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ). رواه البخاری و مسلم.

هیچ یک از شما ایمان نیاورده است، تا این که دوست بدارد برای برادرش، آن چه که برای خودش دوست میدارد.

حدیث (۱۴)

از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِيٍّ مُسْلِمٍ إِلَّا بِأَحَدِي ثَلَاثٍ: الثَّيْبُ الزَّانِي، وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ، وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ). رواه البخاری و مسلم.

ریختن خون فرد مسلمان روا نمیشود مگر به سبب یکی از این سه چیز: بیوه زنی که زنا کند، و کسی که دیگری را بکشد، و کسی که دینش را ترک کرده، از جماعت مؤمنان جدا شود.

حدیث (۱۵)

از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَلْيُتَّقِ خَيْرًا أَوْ لِيَصُمْتُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ صَيفَهُ).
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، باید سخن نیک بگوید، یا خاموش و ساکت
شود، و کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، باید همسایه خود را گرامی بدارد، و
کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، میهمان نوازی کند.

حدیث (۱۶)

از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که: (لَا تَغْضَبْ)، فَرَدَّدَ مَرَارًا، قَالَ: (لَا تَغْضَبْ). رَوَاهُ
الْبُخَارِيُّ.

مردی به رسول اکرم صلی الله علیه و آله گفت: مرا سفارش ده! آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: خشم مگیر! و
چند بار تکرار فرمود: خشم مگیر و غضب مکن!

حدیث (۱۷)

از ابی یعلی شداد بن اوس رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ
الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ: فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَةَ، وَلْيُجِدْ أَحَدُكُمْ
شَفْرَتَهُ، وَلْيُرِحْ ذَبيحَتَهُ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

همانا خدا نیکویی را در باره هر چیز واجب نموده است، پس هر گاه کشتید، کشتن را
بر وجه نیکو انجام دهید، و هر گاه ذبح کردید، بر وجه نیکو ذبح کنید، چنان که یکی از
شما کارد خود را تیز نماید، تا حیوانی را که برای کشتن آماده شده، آسایش دهد.

حدیث (۱۸)

از ابی ذر جندب بن جناده و ابی عبدالرحمن معاذ بن جبل رضی الله عنهما روایت است که رسول اکرم ﷺ فرمودند: (اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ).

رواهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ، وَفِي بَعْضِ النُّسخِ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

هر جا باشی از خدا بترس. بعد از بدی، خوبی کن تا خوبیها بدیها را محو و نابود کند و با مردم، خوش رفتار باش.

حدیث (۱۹)

از ابی عباس عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت است که گفت: كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ لِي يَا غُلَامُ، إِنِّي أَعَلَّمْتُكَ كَلِمَاتٍ: (احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعْنَيْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَيَّ أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَيَّ أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، زُفَعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ). رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

و در روایتی غیر از روایت ترمذی آمده است: (احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ، تَعْرِفْ إِلَيَّ اللَّهُ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفَكَ فِي الشَّدَّةِ، وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبِكَ، وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُحْطِئَكَ، وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وَأَنَّ الْفَرْجَ مَعَ الْكُرْبِ، وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا).

روزی پشت سر پیامبر ﷺ بودم، پیامبر ﷺ فرمود: ای جوان! من چند کلمه را به تو میآموزم: خدا را نگه دار تا او تو را نگه دارد؛ به خدا روی آور تا او را در برابر خود بیابی؛ هرگاه خواهش و نیازی داری، از خدا بخواه، و هرگاه یاری و کمک خواستی، از خدا یاری بخواه، و این را یقین بدان که اگر همه امت جمع شوند تا به تو سودی رسانند، نتوانند رسانند، مگر آن چه که خدا برای تو نوشته باشد، و اگر همه امت جمع شوند تا به تو زیانی برسانند، نتوانند رسانند، مگر زیانی که خدا بر تو نوشته باشد؛ قلم های سرنوشت برداشته شده و نامه ها خشک گشتند.

و در روایت دیگر: به خدا روی آور تا او را در برابر خود بیابی، خودت را در ناز و خوشی به خدا بشناسان تا خدا تو را در سختی و مشقت یاری کند، و این را یقین بدان که آن چه برای تو نبود، به تو نرسید، و آن چه برای تو بود، ممکن نیست به تو نرسد، و این را نیز بدان که یاری خدا همراه با صبر و شکیبایی است [اگر صبر پیشه سازی، خدا تو را یاری رساند] و همراه هر سختی، گشایشی است، و با هر دشواری، آسانی.

حدیث (۲۰)

از ابی مسعود عقبه بن عمرو انصاری رضی الله عنه بدری رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

آن چه مردم از سخن پیامبران پیشین دریافتند: هر گاه شرم و حیا نداشتی، هر چه خواستی بکن.

حدیث (۲۱)

از ابی عمرو گفته شده ابی عمره سفیان بن عبدالله ثقفی رضی الله عنه روایت است که گوید: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ، قَالَ: (قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ، ثُمَّ اسْتَقِيمُ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

عرض کردم: ای پیامبر خدا! از اسلام سخنی به من بگو که دیگر از کسی جز تو، درباره آن نپرسم. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: بگو ایمان به خدا آوردم، سپس بر ایمان خود استوار و پایدار باش.

حدیث (۲۲)

از ابی عبدالله جابر بن عبدالله انصاری رضی الله عنهما روایت است که: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الْمَكْتُوبَاتِ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ، وَأَخَلَّيْتُ الْحَلَالَ، وَحَزَمْتُ الْحَرَامَ، وَمَزِدُّ عَلَيَّ ذَلِكَ شَيْئًا، أَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: (نَعَمْ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

مردی از رسول اکرم ﷺ پرسید: ببین اگر نمازهای فرض را بخوانم و روزه [ماه مبارک] رمضان را بگیرم و حلال را حلال بدانم [و آن را انجام دهم]، حرام را حرام بدانم [و از آن دوری کنم] و بر اینها چیزی دیگر نیفزایم، آیا داخل بهشت میشوم؟ رسول الله ﷺ فرمود: بلی.

این است معنی حرمت الحرام: از حرام دوری جستم.
و معنی أحللت الحلال، معتقد بودن به حلال و انجام دادن آن است.

حدیث (۲۳)

از ابی مالک حارث بن عاصم اشعری رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند:
(الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ - أَوْ تَمْلَأُ - مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَائِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

طهارت و پاکیزگی نیمی از ایمان است، و الحمد لله، ستایش خداست که ترازوی نیکیها را پر میکند و سبحان الله و الحمد لله، میان آسمان و زمین را پر میکند و نماز، نور و روشنایی است، و صدقه، دلیل ایمان داشتن است، و شکیبایی، فروغ و پرتو ایمان است، و قرآن، دلیلی است به سود تو یا مدرکی به زیان تو. همه مردم چون بامداد شود از خانه بیرون رفته و به تلاش و کوشش میپردازند، پس خود را به خدا فروخته و آزاد میکنند، یا خود را به هوا و هوس و مخالفت با خدا فروخته و هلاک میکنند.

حدیث (۲۴)

از ابوذر غفاری رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله در حدیث قدسی از خداوند عز و جل روایت میکند که: (یا عِبَادِی: اِنِّی حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلَی نَفْسِی وَجَعَلْتُهُ بَیْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا. یا عِبَادِی: کُلُّکُمْ ضَالٌّ اِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ فَاسْتَهْدُونِی اُهِدْکُمْ. یا عِبَادِی: کُلُّکُمْ جَائِعٌ اِلَّا مَنْ اَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعَمُونِی اَطْعَمْکُمْ. یا عِبَادِی: کُلُّکُمْ عَارٍ اِلَّا مَنْ کَسَوْتُهُ فَاسْتَکْسُونِی اَکْسُکُمْ. یا عِبَادِی: اِنَّکُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّیْلِ وَالنَّهَارِ، وَاَنَا اَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیْعًا، فَاسْتَغْفِرُونِی اَغْفِرْ لَکُمْ. یا عِبَادِی: اِنَّکُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضُرِّی فَتَضُرُّونِی، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِی فَتَنْفَعُونِی. یا عِبَادِی: لَوْ اَنَّ اَوْلَکُمْ وَاٰخِرَکُمْ وَاِنْسَکُمْ وَجِنَّکُمْ کَانُوْا عَلَی اَتْقَی قَلْبِ رَجُلٍ وَّاحِدٍ مِنْکُمْ، مَا زَادَ ذَلِکَ فِی مُلْکِی شَیْنًا. یا عِبَادِی: لَوْ اَنَّ اَوْلَکُمْ وَاٰخِرَکُمْ وَاِنْسَکُمْ وَجِنَّکُمْ کَانُوْا عَلَی اَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَّاحِدٍ مِنْکُمْ، مَا نَقَصَ ذَلِکَ مِنْ مُلْکِی شَیْنًا. یا عِبَادِی: لَوْ اَنَّ اَوْلَکُمْ وَاٰخِرَکُمْ وَاِنْسَکُمْ وَجِنَّکُمْ قَامُوْا فِی صَعِیدٍ وَّاحِدٍ، فَسَأَلُونِی، فَأَعْطِیْتُ کُلَّ وَّاحِدٍ مَسْأَلَتَهُ، مَا نَقَصَ ذَلِکَ مِمَّا عِنْدِی اِلَّا کَمَا یَنْقُصُ الْمَخِیْطُ اِذَا اُدْخِلَ الْبَحْرَ. یا عِبَادِی: اِنَّمَا هِیْ اَعْمَالُکُمْ اُحْصِیْهَا لَکُمْ، ثُمَّ اَوْفِیْکُمْ بِاِیَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَیْرًا فَلِیَحْمَدِ اللّٰهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَیْرَ ذَلِکَ فَلَا یَلُومَنَّ اِلَّا نَفْسَهُ). رواه مُسْلِمْ.

ای بندگان من! ظلم و ستم را بر خود حرام نمودم و میان شما نیز آن را حرام کردم؛ پس، به همدیگر ظلم و ستم نکنید. ای بندگان من! همه شما گمراه هستید مگر کسی که من او را هدایت نموده ام؛ پس، از من راه راست بخواهید تا شما را به آن راهنمایی کنم. ای بندگان من! همه شما گرسنه اید مگر کسی که من او را غذا داده ام؛ پس، از من غذا بخواهید تا شما را اطعام کنم. ای بندگان من! همه شما برهنه اید مگر کسی که من او را پوشانده ام؛ پس، از من لباس بخواهید تا شما را بپوشانم. ای بندگان من! در حقیقت همه شما شب و روز خطا میکنید و من گناهان را میآمرزم؛ پس، از من آمرزش بخواهید تا شما را بیامرزم. ای بندگان من! شما هرگز نمیتوانید به من زیان برسانید، و هرگز نمیتوانید به من فایده و سودی برسانید. ای بندگان من! اگر از نخستین شما تا آخرین شما و انس و جن شما، همه بر پرهیزکارترین قلب باشید، مانند این که یک به یک شما پرهیزکار باشید، این تقوا و پرهیزکاری شما، بر ملک من نمیافزاید. ای بندگان من! اگر اول و آخرتان و انس و جن شما همه بر بدترین و ناپاک ترین قلب باشید، این بدی شما، از ملک من چیزی کم نخواهد کرد. ای بندگان من! اولین فردتان تا آخرین فردتان از انس گرفته تا

جن، همه در میدانی ایستاده و از من خواهش کنند و من به هر یک از شما آن چه خواهد بدهم، این خواهش و خواسته، از آن چه در نزد من است نمیکاهد چنان که هرگاه سوزن به دریا فرو برده شود، کم نخواهد شد. ای بندگان من! این همان است که میبینید، درو شده کردارتان است که برای شما به وفا و تمام می شمارم و به شما میرسانم پس کسی که خوبی را یافت، باید خدا را ستایش کند، و کسی که غیر از آن یافت، نباید غیر خود دیگری را سرزنش نماید.

حدیث (۲۵)

از ابوذر رضی الله عنه روایت است که: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنُورِ بِالْأُجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ بِمُضُولِ أَمْوَالِهِمْ، قَالَ: (أَوْلَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ؟ إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٍ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٍ عَنِ مُنْكَرٍ صَدَقَةٌ، وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ).

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيَاتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: (أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ، أَكَانَ عَلَيْهِ وِزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

گروهی از صحابه رضی الله عنهم به پیامبر صلی الله علیه و آله گفتند: ای رسول خدا! صاحبان مال با پاداش ها رفتند و ثروتمندان همه ثواب ها را با خود بردند؛ نماز میخوانند چنان که ما نماز میخوانیم، روزه میگیرند چنان که ما روزه میگیریم و صدقه میدهند از بسیاری اموالشان.

آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: آیا چنین نیست که خداوند قرار داده است برای شما آن چه را که صدقه نماید؟ شما در برابر هر [سبحان الله] گفتن صدقه ای دارید، و در برابر هر [الله اکبر] گفتن صدقه ای، و با هر [الحمد لله] گفتن صدقه ای، با هر لا إله إلا الله گفتن صدقه ای دارید، و در برابر هر امر به معروف و خوبی کردن صدقه ای، در مقابل هر بازداشتن از منکر و زشتی صدقه ای دارید، و در نزدیکی یکی از شما با همسرش صدقه ای.

یاران گفتند: ای رسول خدا! آیا وقتی یکی از ما شهوتش را فرو مینشانند، برای او در این کار اجر و پاداشی است؟ آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: به من بگویید اگر شهوت خود را در

حرام میگذاشت آیا بر آن گناهی نبود؟ پس همچنان است اگر شهوتش را در حلال بگذارد برای او اجر و پاداش است.

حدیث (۲۶)

از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: (كُلُّ سُلَامِيٍّ مِنْ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ: تَعْدِلُ بَيْنَ اثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خَطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمِيطُ الْأَذْيَ عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

بر هر پیوندی از بدن مردم صدقه ای است. هر روزی در آن آفتاب بیرون میآید و بین دو تن اصلاح و تعادل به وجود میآورد، برای تو صدقه ای است، و وقتی به فردی کمک میکنی تا بر چارپایش سوار شود یا بارش را بر آن بگذارد، برای تو صدقه ای است، و سخن و گفتار خوب برای تو صدقه ای است، و هر گامی که به سوی نماز برمیداری، برای تو صدقه ای است، و در آن چه از سر راه مردم برمیداری و دور میکنی تا به آن ها آزار نرسد، برای تو صدقه ای است.

حدیث (۲۷)

از نواس بن سمعان رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: (الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

نیکوکاری، خوش اخلاقی است و گناه ناراحتی است که در دل پدید میآید و دوست نداری مردم از آن آگاه شوند.

و از وابسه بن معبد رضی الله عنه روایت است که گفت: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَقَالَ: (جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ؟) قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: (اسْتَفْتِ قَلْبَكَ، الْبِرُّ مَا أَطْمَأْنَنْتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَأَطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ). حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَيْنَاهُ فِي مُسْنَدِي الْإِمَامَيْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ وَالذَّارِمِيَّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

به خدمت حضرت رسول الله ﷺ آمدم، آن حضرت ﷺ فرمود: آمده ای که از نیکوکاری پرسی؟ گفتم: بلی، فرمود: از دلت پرس! نیکوکاری چیزی است که روح به سوی آن آرام گیرد، و دل بر آن آسوده شود، و گناه چیزی است که در دل خارش پدید آورد، و در سینه شک و تردید ایجاد کند. اگر همه مردم بر خلاف احساس درون قلب تو فتوا دهند، تو به آن فتوا اعتماد مکن.

حدیث (۲۸)

از ابی نجیح العرباض بن ساریه ﷺ روایت است که گفت: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَوْعِظَةً وَجَلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَأَنَّهَا مَوْعِظَةٌ مُودِعٌ، فَأَوْصِنَا، قَالَ: (أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيْرِي اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، عَصُوا عَلَيْهَا بِالتَّوَّاجِدِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ). رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

رسول اکرم ﷺ ما را پند داد، پندی که دل ها از آن ترسید و چشم ها را اشک آورد. گفتیم: ای رسول خدا! چنین مینماید که این پند وداعی است، پس ما را سفارش ده! آن حضرت ﷺ فرمود: شما را به ترس از خدای عزوجل و فرمانبرداری از امیر (فرماندار و رئیس) خود سفارش میکنم اگر چه برده ای بر شما امیر شود؛ زیرا کسی که از شما باقی بماند و عمری طولانی کند، اختلاف بسیاری خواهد دید. شما را به گرفتن راه من و راه خلفای راشدین - که هدایت شده اند - تشویق میکنم، این سفارش را با بن دندان عقل خود بگیرید، و شما را از راه های نو و جدید که برابر با راه من و خلفا نیست بر حذر میدارم؛ زیرا هر نو و جدیدی (در دین) بدعت است، و هر بدعت گمراهی است، و هر گمراهی در آتش جهنم.

حدیث (۲۹)

از معاذ بن جبل رضی الله عنه روایت است که: گفتم ای رسول خدا! أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ، قَالَ:

(لَقَدْ سَأَلْت عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيْسِيرٌ عَلَيَّ مَنْ يَسِرَّهُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ: تَعْبُدُ اللهُ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ. ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَدُلُّكَ عَلَيَّ أَبْوَابِ الْخَيْرِ: الصَّوْمُ جَنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ، ثُمَّ تَلَا: (تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ حَتَّى بَلَغَ (يَعْمَلُونَ). ثُمَّ قَالَ: (أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ وَعَمُودِهِ وَذُرُوءِ سَنَامِهِ؟) قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ. قَالَ: (رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ، وَذُرُوءُهُ سَنَامُهُ الْجِهَادُ). ثُمَّ قَالَ: (أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَلَكَ ذَلِكَ كُلِّهِ؟). قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ وَقَالَ: (كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا). قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللهِ، وَإِنَّا لَمُؤَاخِدُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ: (تَقَلَّتْكَ أُمَّكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَيَّ وَجُوهَهُمْ. أَوْ قَالَ: عَلَيَّ مَنَاحِرِهِمْ. إِلَّا حَصَانِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟). رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

از کارهایی آگاهم کن که مرا به بهشت داخل کند و از دوزخ دور گرداند، آن حضرت رضی الله عنه فرمود: در حقیقت از چیز بسیار بزرگی پرسیدی و آسان است بر کسی که خدای تعالی برای او آن کار را آسان سازد، و آن هم عبارت است از این که: بندگی کنی خدای یکتا را و هیچ چیز برای او شریک قرار ندهی، و نماز را بر پا داری، و زکات بدهی، روزه [ماه مبارک] رمضان را بگیری، و حج خانه خدا بروی، سپس فرمود: آیا تو را از همه درهای خیر آگاه نسازم؟ روزه سپری است که از روزه دار محافظت میکند، و صدقه، آتش گناه و خطاها را خاموش میسازد؛ چنان که آب آتش را خاموش میکند، و نماز شخص در دل شب ها.

سپس این آیه را تلاوت فرمود: [پهلوهایشان از بسترهایشان دور میشود]، تا این که به «یعملون» رسید، پس از آن فرمود: آیا تو را از سرآمد کارها و بالاترین کوهان آن با خبر نکنم؟ گفتم: بلی ای رسول خدا! مرا با خبر کن، فرمود: سرآمد کارها اسلام است، و ستون اسلام نماز، و بالاترین کوهان آن جهاد در راه خداست، سپس فرمود: آیا تو را از سر رشته همه این ها خبر ندهم؟ گفتم: بلی ای رسول خدا! مرا خبر ده، آن حضرت زبان خود را گرفت و فرمود: این را نگه دار، گفتم: ای پیامبر خدا! آیا ما به آن چه میگوییم، مورد

بازخواست قرار خواهیم گرفت؟ آن حضرت ﷺ فرمود: مادرت به داغت بنشیند، آیا مردم بر روهایشان (یا این که فرمود بر بینی هایشان) در آتش میاندازد، مگر سخنان یاوه، بیهوده و درو شده زبان هایشان!؟

حدیث (۳۰)

از ابی ثعلبه الخشنی جرثوم بن ناشر ﷺ روایت است که رسول اکرم ﷺ فرمود: (إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا). حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الدَّارِقُطَنِيُّ وَغَيْرُهُ.

خداوند متعال فریضه هایی را فرض نموده است ؛ پس آنها را ضایع نکنید و از کارهایی منع فرموده و برای آن ها حدودی (مرزها و محرّماتی) معین کرده است ؛ پس از آن ها پا فراتر نگذارید، و چیزهایی را حرام نموده است ؛ پس به حرمت و حرام بودن آن احترام بگذارید، و درباره چیزهای دیگری سکوت کرده به خاطر مهربانی به شما، نه از روی فراموشی ؛ پس آنها را جست و جو نکنید.

حدیث (۳۱)

از ابی عباس سهل بن سعد ساعدی ﷺ روایت است که: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمَلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ، وَأَحَبَّنِي النَّاسُ. فَقَالَ: (أَزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبُّكَ اللَّهُ، وَأَزْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ). رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ وَغَيْرُهُ بِأَسَانِيدٍ حَسَنَةٍ.

مردی نزد پیامبر اکرم ﷺ آمد و گفت: ای رسول خدا! مرا به کاری راهنمایی کن که هرگاه آن را انجام دهم خداوند مرا دوست بدارد، و مردم نیز مرا دوست بدارند، آن حضرت ﷺ فرمود: دل به دنیا میند و از آن روی گردان تا خدا تو را دوست بدارد، و به آن چه نزد مردم است بیمیل باش و از آن روی گردان تا مردم تو را دوست بدارند.

حدیث (۳۲)

از ابی سعید سعد بن مالک بن سنان خدری رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:
(لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ).

حدیث حسن، رواه ابن ماجه والدارقطنی وغيرهما مسنداً، ورواه مالك في الموطأ مرسلاً عن عمرو بن يحيى عن أبيه عن النبي صلی الله علیه و آله، فأسقط أبا سعيد، وله طرق يقوي بعضها بعضاً.
نه به خود زیان برسان و نه به دیگران.

(یعنی دین مبین اسلام بر پایه مصلحت و منفعت بنا شده است و ضرر رسانیدن را منع کرده است).

حدیث (۳۳)

از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: (لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ، لَادَّعَى رِجَالٌ أَمْوَالَ قَوْمٍ وَدِمَاءَهُمْ؛ لَكِنَّ الْبَيِّنَةَ عَلَى الْمُدَّعِي، وَالْيَمِينَ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ).
حدیث حسن، رواه البيهقي وغيره هكذا وبعضه في الصحيحين.
اگر مردم به مجرد ادعایشان [و همین که ادعای چیزی میکردند] به آن ها داده میشد، هر آینه برخی ادعای اموال و خون برخی دیگر میکردند، ولی بر مدعی گواهی دهنده ای هست، و بر منکر و انکار کننده، سوگند.

حدیث (۳۴)

از ابی سعید خدری رضی الله عنه روایت است که گفت: از رسول اکرم صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمودند:
(مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ). رواه مسلم.

کسی که از شما کار زشت و منکری را دید باید آن را با دست خود تغییر دهد، اگر نتوانست با دست تغییر دهد، با زبان و گفتار خود تغییر دهد، و اگر نتوانست با زبان تغییر

دهد، با دل خود آن را انکار کند و این مرحله؛ یعنی انکار به وسیله دل ضعیف ترین ایمان است.

حدیث (۳۵)

از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ: لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَكْذِبُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ، التَّقْوَى هُنَا . وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ . بِحَسَبِ امْرَأٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ: دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعَرْضُهُ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

شما مسلمانان به یکدیگر حسد نوزید، به زیان یکدیگر سازش نکنید، و به یکدیگر بغض و کینه نوزید، و به همدیگر پشت نکنید، و هیچ یک از شما بر فروش دیگری نفروشد، بندگان خدا، و برادران همدیگر باشید، مسلمان برادر مسلمان است، به برادر خود ستم نمیکند، دست از یاری و کمک او نمیکشد، او را تکذیب نمیکند، او را خوار و ذلیل نمیشمارد، این تقوا و پرهیزکاری است. و سه بار به سینه اش اشاره فرمود. برای انسان همین کافی است که برادر مسلمان خویش را حقیر و کوچک شمارد، خون و مال و شرف و ناموس هر مسلمان بر مسلمان دیگر حرام است.

حدیث (۳۶)

از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: (مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا، نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَحِيهِ، وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَعَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ). رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذَا اللَّفْظِ.

کسی که از برادر مؤمن خود یک سختی و دشواری را در دنیا بر طرف کند، خداوند یک دشواری و سختی روز قیامت او را رفع میکند، کسی که بر فقیر و بینوایی آسان بگیرد، خداوند در دنیا و آخرت بر او آسان خواهد گرفت، و کسی که بدی و زشتی مسلمانی را پنهان کند، خداوند در دنیا و آخرت، بدی و زشتی او را میپوشاند، (این زشتی و بدی برای کسانی که دارای کارها و مناصب بزرگ هستند میباشد، از قبیل امیران که به فساد مشهور نیستند و ممکن است اتفاقی آن را انجام داده باشند؛ البته در صورت انجام آن کار، ولی اگر در حال انجام زشتی دیده شود، باید منع شود و اگر توانایی بازداشتن از آن کار زشت وجود نداشت، به فرمانروا و حاکم شهر شکایت نمود) و کسی که قدمی در آموختن علم بردارد، خدا راه بهشت را بر او آسان گرداند، و هرگاه گروهی از مردم در خانه ای از خانه های خدا (مساجد) گرد آیند تا قرآن بخوانند و درس های قرآن را به هم بیاموزند، دل ها بر ایشان فرود آید، و مهر و محبت و رحمت خداوندی بر آنان فراگیرد، و فرشتگان آنان را در بر گیرند، و خداوند آنان را به کسانی که نزد او هستند یاد کند، و کسی که عمل و کردارش بر او پیشی گرفت و او را به دنبال انداخت، به یقین نسب و قبیله اش او را به جلو نمیرد.

حدیث (۳۷)

از عبدالله بن عباس رضی الله عنهما از رسول اکرم ﷺ در حدیث قدسی از خداوند تبارک و تعالی روایت است که خداوند فرمود: (إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَّ ذَلِكَ: فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلُهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أضعافٍ كَثِيرَةٍ، وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلُهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً).

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ فِي صَحِيحَيْهِمَا بِهَذِهِ الْخُرُوفِ.

همانا خدا خوبیها و بدیها را نوشته، پس هر کس قصد خوبی نمود و آن را انجام نداد، خداوند برای او نزد خود یک نیکی کامل مینویسد، و اگر قصد خوبی کرد و آن را به انجام رساند، خداوند نزد خود ده خوبی تا هفتصد برابر تا چند برابر بسیار برای او مینویسد،

و اگر قصد بدی نمود و آن را انجام نداد، خداوند نزد خود برای او یک نیکی کامل مینویسد، و اگر قصد بدی نمود و آن را انجام داد، خداوند یک بدی برای او مینویسد. پس ای برادر بنگر - خدا ما و شما را به سوی لطف عظیم توفیق دهد - و بر این عبارت ها را خوب اندیشه کن. عبارت ((نزد خود مینویسد)) اشاره است به اهمیت آن و لفظ ((نیکی کامل)) برای تاکید آن عبارت و اهمیت بسیار آن است. و درباره ((قصد بدی کردن ولی آن را انجام ندادن)) فرمود: خداوند یک نیکی کامل برای او مینویسد و بر کلمه کامل تاکید نمود و اگر بدی انجام داد، یک بدی برای او مینویسد، و بر یک بدی تاکید نمود؛ بنابراین خدا را حمد و منت است سبحانه و تعالی که ستایش او را نتوانیم کرد، برای اوست توانایی و توفیق در طاعت ها.

حدیث (۳۸)

ابوهریره رضی الله عنه از رسول اکرم صلی الله علیه و آله روایت میکند که فرمودند: (إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُهُ عَلَيْهِ، وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ؛ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَلَئِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيدَنَّهُ). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

خداوند در حدیث قدسی میفرماید: کسی که با دوست من دشمنی کند، با او اعلام جنگ میکنم، و بنده مؤمن با هیچ چیز محبوبی نزد من، بهتر از فرایض با من نزدیک نمیشود، و او با انجام نوافل (عبادتهای غیر واجب) به من نزدیک میشود تا این که من او را دوست بدارم، هنگامی که من او را دوست دارم، من گوش او میشوم که با آن میشنود، و چشم او میشوم که با آن میبیند، و دستش میشوم که با آن میگیرد، و پایش میشوم که با آن راه میرود، و اگر چیزی از من بخواهد به او میدهم، و اگر پناه بخواهد پناهنده میدهم.

حدیث (۳۹)

از عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول اکرم ﷺ فرمودند: (إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالنَّسْيَانَ، وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ).
حدیث حسن روایه ابن ماجه والبیهقی و غیرهما.
خداوند به خاطر من از خطا و فراموشی امتم و آن چه بر آن ها زور و اجبار شود، گذشت کرده است.

حدیث (۴۰)

عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت میکند که: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنِّي قَقَالَ: (كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ).
وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ: (إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.
رسول اکرم ﷺ دوش مرا گرفت و فرمود: در دنیا چنان که غریب یا رهگذری هستی باش، و عبدالله بن عمر رضی الله عنهما همیشه میگفت: وقتی شب شد، به انتظار صبح مباش، و وقتی بامداد بر تو آمد، به انتظار شب منشین، و در موقع تندرستی و سلامتی، برای روزهای بیماریات توشه بگیر، و در زندگی برای مرگ و مردنت توشه فراهم کن.

حدیث (۴۱)

از ابی محمد عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنهما روایت است که رسول اکرم ﷺ فرمودند: (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ). حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ رَوَيْنَاهُ فِي كِتَابِ الْحُجَّةِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.
هیچ یک از شما ایمان نمیآورد تا این که هوای او پیرو آن چه من آورده ام باشد.

حدیث (۴۲)

انس رضی اللہ عنہ گوید: شنیدم رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم از باری تعالی میفرماید: (قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ، إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي، غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ، لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي، غَفَرْتُ لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ، إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا، ثُمَّ لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا، لَأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً). رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

ای بنی آدم! هرگاه مرا میخوانی و به من امید داری، تو را بر آن چه بوده میآمرزم و از تو پروایی ندارم. ای فرزند آدم! اگر گناهان تو به ابرهای آسمان برسد و آن گناه از من طلب آمرزش کنی، تو را میآمرزم و گناهان تو را خواهم بخشود. ای انسان! اگر به سوی من آیی در حالی که زمینی پر از گناه و خطا داری ولی به من شرک نیاوردی، من با زمینی پر از مغفرت و بخشایش به سوی تو میآیم.

۱) سورة المؤمنون: ۵۱.

۲) سورة البقرة: ۱۷۲.